

ДО ЧОГО СНИТЬСЯ ВОДА?

Каталог виставки

до чого сниться вода?: Каталог виставки: Асортиментна кімната;
Івано-Франківськ, 2024. — 76 с.

Публікацію створено до виставки робіт художників та художниць півдня та про Південь «до чого сниться вода?».

Виставка «до чого сниться вода?» відбулась в межах проєкту «Cultural Bridges: support of cultural figures from Southern regions of Ukraine», який втілює Інша Освіта за підтримки проєкту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Зміцнення громадської довіри в Україні» (UCBI). У партнерстві з Асортиментною кімнатою, post impreza, Стипендією імені Антонена Арто та Opera aperta.

Виставка тривала з 15 по 26 грудня 2023 року, за її результатами створено цей каталог.

Тексти чи погляди, висловлені в цьому каталозі, можуть не співпадати з поглядами партнерських організацій, які підтримували виставку.

до чого сниться вода?
до втамування спраги
до відмивання гріхів
до занурення в страхи

До змін? До того, що все тече, та до того, що й це мине? До плинного часу та плинної слави, до розмитих спогадів та образів друзів, до того, що не все важливе раніше, є важливим тепер? До промивання ран, яких спочатку ятрить ба й крапля чистої рідини, але потім лікує — так повільно, що майже непомітно?

До потоку? До потоку чогось або до потоку когось? Когось з тих, на кого чекаємо? Когось з тих, кого боїмось? До потоку спогадів, що не на часі, та слів, що не рятують життя? До потоку слів слів слів, що не мають сенсу, що конче треба їх перевийняти?

До омивання? До довгоочікуваного моря влітку — або ж, хай вже й взимку? Здається, пів життя вже не були на своєму морі. До курортного сезону? Пригадується, ми колись це критикували, але все тече.

До затоплення? До того, що ми захлинемось? Захлинемось в тузі, в (авто)агресії, в великій любові та великій ненависті водночас? До туги, до великої туги та до занурення в те, в що занурюватись не на часі та в що зануритись можемо лише зараз? Що потім розмиється з мулом на самому дні — так, що пізніше й не розберешся, через що тепер.

До пересихання? До пересихання фізичного чи до виснаження емоційного? До спокою чи до заспокоєння? До річок болю, які висихають колись поступово, та до болот провини, які не всихають ніколи.

до народження
до смерті
до очищення
а море, до чого сниться море?

Альона Каравай
листопад 2023

Фото : Тарас Теліщак

ЛІНІЯ ОБРІЮ: МІЖ ВИДИМИМ ТА НЕВИДИМИМ

Анна Алієва

Розбираючи спільний сон про воду

«До чого сниться вода?» — питання, що об'єднує роботи мисткинь та митців на однойменній виставці. Анна Алієва на запрошення post impreza написала про виставку, яка різними голосами озвучує присутність Півдня в Івано-Франківську.

Мені сниться сон: морський прибій, вода беззвучно накочує та відходить, не чую звуку хвилі, це кіно без звуку. Наступає і відступає — це рух життя, його вагання. Її можливості — бути та зникнути, дати та забрати. Вода відступає й оголює пісок, дрібні камінці, уламки раковин. І в цей момент відчуваю, як життя звертається смертю; мені здається, що це так легко — перестати дихати. І тоді я прокидаюся.

Стан речей — стан катастрофи, яка перетворилась на загальний стан, — це ніби сон про воду, яка прибуває. Кожен з нас колись бачив його, і кожен намагався прокинутись від жаху. Але зараз стикаємось наживо з реальністю, яку неможливо залишити, прокинувшись. Катастрофа, яку приносить з собою війна, порушує природний хід речей: життєві оберти, можливість вибору, почуттів, та врешті — створення та сприйняття мистецтва.

Чи здатне мистецтво, використовуючи вироблену за мирних часів художню мову та звичні моделі рефлексії, пре-парувати цей стан катастрофи — нову реальність, яка тільки збільшує оберти та потребує абсолютно нового способу говоріння та мислення. Або мовчання та споглядання. Всі вирішують для себе: чи здатні ми до висловлювання; чи відповідає наша звична мова масштабу трагедії, що розгортається просто на наших очах та зачіпає кожне життя. Відповіді на ці питання прийдуть трохи згодом, коли в щільності подій з'явиться місце для аналізу. А також сміливість і воля, щоб відділити зерна від їхніх оболонок.

Експозиція виставкового проєкту «до чого сниться вода?» у просторі «Асортиментної кімнати» в Івано-Франківську умовно поділена на три частини. Кожна з них наповнена рефренами — ніби римами з творів та тем, які збирає до купи домінуючий важіль експозиції — горизонталь.

Це лінія обрію, лінія розмежування, неба та води, лінія між «так» і «ні». Між життям і смертю, вдихом і видихом, видимим і невидимим.

Фото : Тарас Теліцак

«Я бы хотел сделать видимым то, что невидимо», — повторює В'ячеслав Машницький у відеороботі 2022 року, що відкриває умовну «темну» залу. Художник зник безвісти напередодні деокупації Херсону. Але тут, в експозиційному просторі, його човен несесться крізь водяну гладь у херсонських плавнях, звук мотора заповнює зал.

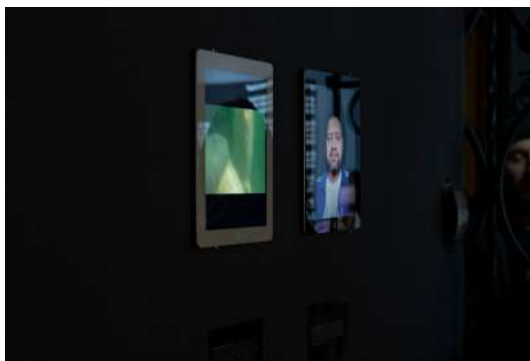

Фото : Тарас Теліщак

Навпроти цієї проєкції — відеоробота мистецького тандему Романа Хімея та Яреми Малащука «Вид на тимчасово окупований берег Херсонської області» (2023). Це відео зі статичним сюжетом — документація пейзажу лівого берега Дніпра тимчасово окупованої Херсонщини.

На екрані не відбувається жодних дій, але ми знаємо: вони можуть початися будь-якої миті. Все, що може обірвати життя спостерігачів, може відбутися тут і тепер.

Розуміємо це з назви роботи. Чи зміниться сприйняття цього пейзажу, якщо назва буде втрачена, якщо мож-

ливість коментаря не буде реалізована? Питання, яке виникає при перегляді цього відео: чи існує можливість, насамперед етична, відокремити називання реальності від неї самої? Чи можливо вести опис реальності без позиції, без кута зору, передусім політичного? Чи можливо відокремлення політичної позиції від гуманістичної? Якщо так, то чи буде цей пейзаж — іншим?

Фото : Тарас Теліщак

Міркування про пейзаж продовжуються в наступному залі — умовно «світлому». Там представлені твори мистецтва, зроблені в класичних медіумах — живописі та графіці. Передусім привертає увагу пара робіт, що ілюструють конструкт пейзажу радянського часу: коли класична живописна мова формувала образ модерності, зокрема презентувала індустріальні досягнення, пов'язані з розвитком радянської держави. Так, наприклад, з кінця 1920-х років художники активно висвітлювали зведення мегаломанських будівництв, починаючи з Дніпровської ГЕС. Ця репрезентація завжди відбувалась в позитивному ключі, глорифікуючи учасників проєкту

та маніфестуючи суспільну користь індустріалізації для кожного радянського громадянина. Протягом десятків років у художньому виробництві вибудувався канон зображення індустріальних пейзажів. Один з прикладів можна побачити в експозиції — це «Дніпрогес» (1976) Леоніда Яворського, який працював у Запоріжжі.

Фото : Тарас Теліщак

Цікавий діалог виникає з картиною художника Юрія Пікуля, який творить у наш час і користується мовою радянського живописного канону. Його твір зображує вид на вхід до ЗАЕС у піднесеному колориті Південної школи. Іронія полягає в назві — «Чорнобровці», хоча квіти є другорядними в картині. Цей прийом також має коріння в радянській образотворчості: коли увага до меншого аспекту маскує очевидне; те, що не називають прямо.

Фото : Дар'я Христинюк

Мені сниться сон: вантажівка, доверху набита картинами. Звідки вони взялись тут — на Кінбурнській косі — невідомо. Вибігаю з будинку — і мої ноги в'яжуть у піску, вантажівка буксує в дюнах, але їй вдається рвонутися вперед. Падаю в гарячий пісок. І прокидаюсь. Вмиваюсь солонуватою водою та йду готувати сніданок. Дві дівчинки, моя донька та її кузина, сміються та плетуть вінки з квітучого горошку. Літо видалось дощовим, лакуни між дюн стрімко заповнюються водою. В грозу ми біжимо додому, блискавки б'ють поруч, я кричу: «Лягай!» — і ми падаємо обличчями в багнюку. Дівчата трясуться від жаху та волають. Хочемо бути голоснішими, ніж розкоти грому. Ще не знаємо, що це — наше останнє літо на Косі. Ще не знаємо, що одні сусіди підірвуться на міні, інших — розстріляють, а ще інших — вивезуть у невідомому напрямку. Ще не знаємо, хто кого здасть.

Фото : Тарас Теліщак

«Угандонило, обнулило, повернуло до базових настроєк», — один з текстових складників твору «Скорботні прибоєм» (2023) Даші Чечушкової. Цей твір художниця зробила невдовзі після катастрофи на Каховському водосховищі та її наслідків, які ще довгий час можна було спостерігати на узбережжі Одеси. Споглядання лінії обрію і є образом цього твору; мотиви безвиході, завмерлості є в ньому наріжними. Яке значення мають наші слова та страхи перед лицем вічності? Що означає гуманізм, коли вода виносить мертві тіла людей та тварин? Вода виходить з берегів. Вода йде та оголює землю.

Лінія обрію не просто домінує в проєкті живописних робіт «Плавні» (2023) Ріни Храмцової, вона є її основою. Ця лінія відсилає нас до горизонталей у «Скаче

червона кіннота» Казимира Малевича та серії «Махновщина» Олександра Тишлера — робіт, що описують події, які відбувались саме тут, на Півдні України. Лінія, яка переривається точками зіткнення. У класичній теорії мистецтва горизонталь у композиції заведено трактувати як символ смерті. Хто зна, хто зна.

Фото : Юрій Бакай

До питання про вербальність нас повертає твір Олександра Населенка — фотографа та художника з Білгород-Дністровського. Його робота «Бузковий парк у Херсоні» — це місце, де на початку повномасштабного вторгнення відбувся бій між російськими окупантами та бійцями місцевої територіальної оборони. Назва місцевості, зазначена в назві твору, не вказує на драматичні події. Але чорно-біле зображення голих гілок передає відлуння цієї трагедії. Текст, який супроводжує фото, є частиною твору, — ніби діалог між дитиною, яка перебувала в окупації, та автором. Це одночасно і література, і документ воєнного часу, який оприлюднює бажання жити попри все, навіть, коли саме життя — проти тебе. Ніби невимовно побутовий текст привідкриває завісу того невимовного жаху, з яким зіткнулися люди в окупації. Ми не знаємо, скільки часу це відлуння лишатиметься у цвітінні бузкового саду навесні.

Фото : Тарас Теліщак

Всі описані події суперечать самому духу Півдня. Невимушеність життя, його певна легкість та повільність є особливістю художніх спільнот Півдня, коли саме життя — це низка художніх висловлювань, межа яких є розмитістю — в побуті, роботі, відносинах. Про це розповідає, наприклад, документація акцій Євгена Баля та Ути Кільтер — «Заплив у лікувальній багнюці» (2018 та 2021 роки). В них акціонізм та життя зав'язані в єдиний вузол. Цьому сприяє ситуація, коли не маєш дистанції між життям та мистецтвом і продовжуєш розв'язувати мистецькі завдання, виходячи на базар чи на пляж.

Фото : Тарас Теліщак

Інституційна невимушеність та повільність, з одного боку, є перешкодою для професійної реалізації художника: відсутність взаємовигідних умов праці, гідної конкуренції та монополія замовників не дають розвиватися послідовно та на одному місці. Тому знаємо кілька хвиль еміграції художників у метрополії, як це було, наприклад, з колом одеського концептуалізму, який би не сформувався без можливості культурного обміну. Зараз ці зв'язки розірвані, а художники старшого покоління свідомо опинились у певній зоні відчуження.

Однак це дає можливість формувати нові спільноти, як сталося, наприклад з одеським художником Юрієм Лейдерманом, який живе та працює в Берліні. Його майстерня після нової хвилі еміграції українських мисткинь та митців в Німеччину стала базою для формування нової, неочевидної спільноти. Реалізувавши себе як концептуаліст у метрополії, Лейдерман звертається до медіума живопису. Він пише портрети, зокрема політичних діячів.

Міграція оголила художні особливості Південного регіону, які не могли бути відрефлексованими самими учасниками спільноти. Миколаїв, Херсон, Мелітополь, Маріуполь, Білгород-Дністровський, Ізмаїл — це міста Півдня України, художнім центром яких була

Одеса, насамперед завдяки потужній художній школі. Здобувши базову освіту, художники з цих міст зазвичай вирушали вчитися до Одеського художнього училища. Далі — в один з художніх вишів радянської метрополії. Іноді — в Київ, де далі художники реалізовувались, вписувались у тамтешні художні спільноти, насичували їх новими ідеями та додавали особливого невимушеного настрою.

Проте історія мистецтва знає чимало випадків, коли художники повертались до рідних міст, щоб імплікувати новий досвід. Бо тільки після повернення можна розгледіти елементи того міксу, з якого складається ідентичність міста та художнього осередку.

Так, наприклад, художній осередок Херсона завдяки різному досвіду його учасників, зміг сформувати неklasичну модель інституціональності, перед усім з орієнтацією на індивідуальність, свободу, самоіронію, легкість. У контексті цих чинників треба розглядати низку відеоробіт Семена Храмцова та Стаса Волязловського.

Одна з суперможливостей мистецтва полягає в тому, що твори зазвичай живуть довше, ніж люди, і мають окремі біографії. Історія з роботою Єви Кафідової «Летіти на пів крила» (2023, живопис на склі), яка протягом підготовки до експонування декілька разів зазнавала змін через пошкодження, — приклад, що не завжди художник може бути відповідальним за свій твір. Це додає певного фаталізму в історію мистецтва, а разом з цим — варіативності.

Патерналістське намагання художника контролювати побутування свого твору, наративи, контексти, в яких його може бути розміщено, події, які з твором можуть відбутися, не завжди виправдані. В умовах катастрофи, карколомних подій оголюється фізична вразливість не тільки всього живого, але й рукотворного.

Війна проявляє цінність людських відносин. Непорушні зв'язки виявляють свою крихкість. Тема руйнування звичних шляхів взаємодії між людьми — родинних, дружніх, професійних зв'язків — проходить червоною лінією через наші життя. Ми проживаємо втрати, смерті, розриви зв'язків, неможливість повернення — фізично чи ментально. Відеоробота Анни Потьомкіної «Головне свято» (2023) — це документація авторкою її першого візиту своєї родини до рідного Миколаєва, після десяти місяців розлуки через повномасштабне вторгнення.

Робота описує день напередодні святкування Нового року, коли жінки наводять лад у хаті, де весь час жили лише чоловіки. Художниця багато уваги приділяє портретній зйомці: камера чіпляється за обличчя людей, їхні погляди, усмішки. Ця відеоробота наповнена любов'ю, як наповнені любов'ю всі її герої. Любов видно в очах, словах, діях. Любов дає надію, що вона знову переможе смерть.

Анна Алієва, текст для post impreza, грудень 2023

Фото : Тарас Теліщак

**ХУДОЖНИЦІ ТА
ХУДОЖНИКИ**

**ТА ЇХ РОБОТИ,
ЩО СТАЛИ
ЧАСТИНОЮ
ВИСТАВКИ**

Маргарита Болгар (1975, Великі Копани) — художниця з лівобережжя Херсонщини. У роботах звертає увагу на буденні сюжети звичайних людей, пронизаних філософським окрасом і нерідко зображених з іронією. Її практику можна означити як таку, що наближена до «наївного мистецтва» або ж послуговується його художньою мовою.

«Вперед у майбутнє», 2023
Олія, полотно

Надано художницею. Створено в межах резиденції Artist at Risk. Робота експонується вперше. Виробництво за підтримки Асортиментної кімнати.

«Коли минулого вже немає, а майбутнє у твоїх руках». Погляд художниці одночасно направлений на минуле, майбутнє і теперішнє. Коли минуле не повернеться й ніби тане на горизонті. Коли майбутнього ще не зовсім видно. І лише теперішній час у твоїх руках. Міст — це водночас про ризики й нестабільність, але й про потребу в сміливості та рішучості.

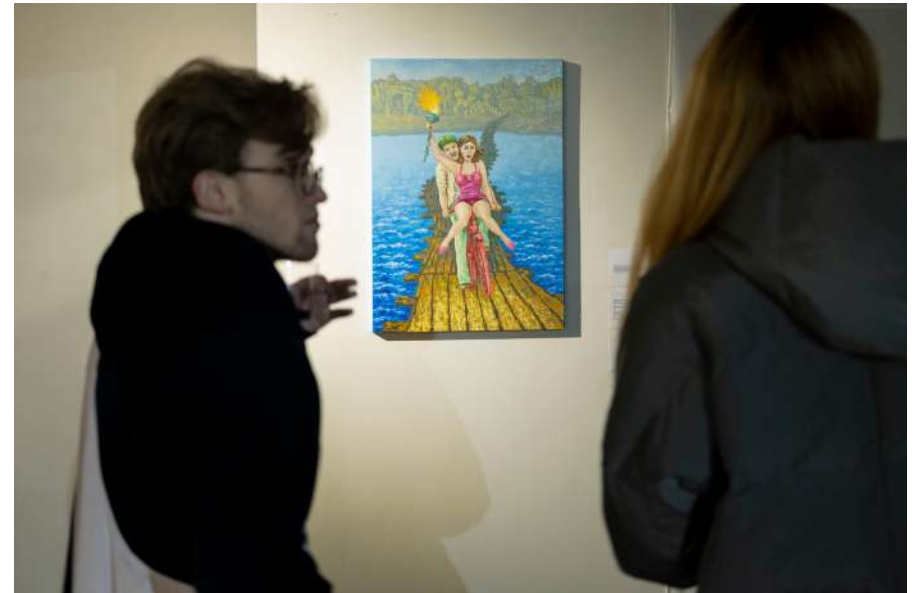

Фото : Тарас Теліщак

Катя Бучацька (1987, Київ) — навчалась у Київському поліграфічному інституті, в École Nationale Supérieure d'Art de Dijon, у 2015 закінчила Національну академію мистецтв та архітектури у Києві. Живе і працює в Києві. Учасниця ініціативної групи по збереженню спадку Параски Плитки-Горицвіт. Входить до складу групи «Монтаж». У своїх проектах досліджує тему позачасовості, трансформацію та перевтілення об'єкту. Працює з інсталяцією, скульптурою, фотографією, живописом.

«Херсонський намул», 2023

Олія, полотно

Надано художницею.

Живопис, написаний з додаванням херсонського намулу, — тобто, осаду з дна водоймища.

Фото : Юрій Бакай

Стас Волязловський (1987, Київ) — навчалась у Київському поліграфічному інституті, в (1971-2018, Херсон) — нонконформіст, художник, перформер, відеограф. Долучався до колективних проєктів мистецьких угруповань Р.Е.П. та TOTEM. Визначав свою мистецьку практику як «шансон-арт».

Семен Храмцов ((1983, Херсон) — художник, куратор Музея сучасного мистецтва в Херсоні та представник Херсонського обласного благодійного фонду ім. Поліни Райко. Працює з дизайном, фотографією та відео.

«Міражі», 2014
Відео (4:17, Залізний Порт)

Надано Семеном Храмцовим

Фото: Дар'я Христинюк

«Трагедія Чорного моря», 2013
Відео (1:35, Херсон)

Надано Семеном Храмцовим

Фото : Юрій Бакай

Вася Дмитрик (1991, Підпечери Івано-Франківської області). Працює із кінетичною скульптурою, знайденими об'єктами, просторовими інсталяціями та ландшафтною скульптурою. Член мистецької спільноти СРЗ-2. В своїй практиці звертається до індустриальних систем та їх взаємодії із природним середовищем, в межах якої створюються нові узгоджені зв'язки між ними. Живе та працює в Одесі.

«Щезник», 2020

Знайдений об'єкт, скульптура

Надано художником

Дві маски з шматка свинцю, знайдені художником на території одеського судноремонтного заводу. Художник не змінював форму, лише вирізав отвори під очі, носа та рота. В одну з масок інкрустовано корал. Щезник — міфічний злий дух, що раптово з'являється та так само раптово зникає. Хтось вважає його добрим духом, з яким треба вміти говорити. Хтось - злим духом, тотожним чорту.

Фото : Юрій Бакай

Орест Заборський (1947, Станіславів) — художник-модерніст, навчався в Одеському художньому училищі. Працював ілюстратором книг та вчителем малювання в дитячій художній школі. Виховав багатьох митців, серед них були як ті, хто сформував художню складову «станіславського феномену», так і пост-імпресне покоління.

Студентські роботи, зроблені художником під час його навчання в Одеському художньому училищі, початок 60-тих років

Малюнок, графіка, акварель, олія

Надано художником

Фото : Юрій Бакай

Єва Кафідова (2001, Нова Каховка). З 2018 року живе та працює у Києві. Навчалась в НАОМА. У своїх роботах розшукує балансування реального та ірреального — існування, розмір та контрастність кордону між цими двома станами. Від початку повномасштабного вторгнення осмислює та опрацьовує досвід війни, визначення та втрату «дому». Використовує графічні техніки (діатипія, монотипія, суха голка, друк на тонкому листовому металі, інші), працює з керамікою, склом, фотографією, живописом.

«Летіти на півкрила», 2023
(Пошкоджене) скло, олія, акрил

Надано художницею

Неоднозначність вибору між вкоріненням і рухом, що розриває ціле навпіл. Заплести себе глибше до знайомої землі чи полишити її у спробі мати життя? Несправедливий вибір.

Фото : Тарас Теліщак

«Йдемо на південь», 2023
Естамп на папері (суха голка)

Надано художницею

Посилання на Туве Янссон та її розповіді про життя мумі-тролів. В одній з них персонажі перетинали висохле море на ходулях. Десятки та сотні людей, що прямують на південь на ходулях, поки сонце світить низько, неба багато, а ходулі — безпечний спосіб перейти заміноване море степу.

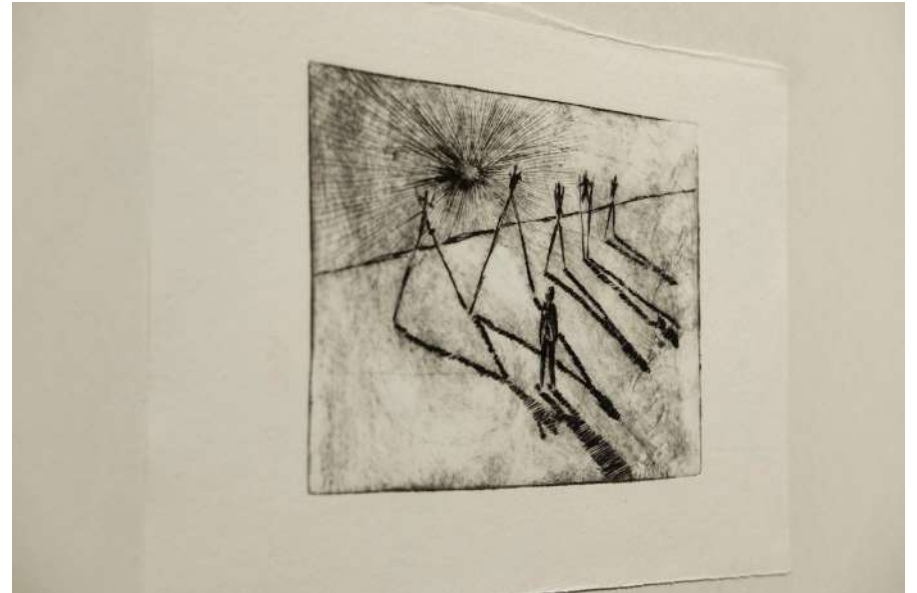

Фото : Тарас Теліщак

Роботи з серії «Memento», 2023 - ...
Memento 1 (тіло),
Memento 4 (ворох метеликів)
Кераміка, підглазурний розпис

Надано художницею

Серія керамічних пам'яток з вогнем. Про чорноту і світло, геноцид та супротив життя, що химерно співіснують у реальності українців. Встромлені у грудні клітини та/або серцевий центр об'єктів свічки випромінюють тепло «завтра». Одного дня будуть запалені як нагадування про війну, що закінчилась.

Фото : Тарас Теліщак

Олена Курзель (2000, Южноукраїнськ Миколаївської області) — художниця, живе та працює в Києві. Працює з живописом, вишивкою, дрібною пластикою, відео, інсталяцією. Центральні теми її творчості обертаються навколо понять забуття, самотності, самоідентифікації та реконструкції забутих образів. Центральні образи — інтер'єри, пейзажі та абстрактні локації, наповнені антропоморфними створіннями та силуетами, або ж лише натяками на присутність. Художницю особливо цікавлять теми пам'яті та смерті — її погляд часто направлений на тонку межу між життям і смертю, яка стала ще більш відчутною з початком повномасштабної війни.

Робота з серії «Buildings», 2022 (зліва)
Полотно, акрил

Надано художницею

Ця серія — про подвійну долю приміщень та просторів, про зміну їх призначення, про їх повторне «оживлення» або ж знищення чи забуття. Покинуті будівлі, які слугували як місце для життя чи роботи, порожніють та спустошуються - через зовнішні впливи чи через війну. З часом інші люди, що втратили свої домівки, заселяться в ці будівлі та нададуть їм нового життя — але вже в іншій формі, не притаманній цим просторам раніше, дивній чи химерній.

Фото : Тарас Теліщак

«Doppelganger», 2020 (справа)
Полотно, олія

Надано художницею

Фото : Тарас Теліщак

«Collage», 2023

Надано художницею

Фото: Юрій Бакай

Юрій Лейдерман (1963, Одеса) — художник, письменник та перформер, представник одеського та московського концептуалізму. Учасник Венеційської бієнале в 1993 та 2003 роках, першої Маніфести в 1996 році, а також бієнале в Стамбулі, Сіднеї та Шанхаї. З 2004 року живе та працює в Німеччині. З 2011 року звертається до живопису, близького до експресіонізму. Обірвав зв'язки з російською мистецькою сценою після початку війни та анексії Криму в 2014.

«Орфей», 2015

Папір, олія

Надано художником. Дякуємо Віктору Савківу за сприяння.

Голова Орфея, яка розпочалася як портрет Івана Франка, вдягеного в свою впізнавану краватку-стрічку. В процесі роботи Франко прийняв горизонтальну позицію та перетворився на голову Орфея, що пливе річкою Гебр в напрямку Чорного моря. А потім — на голову автора.

Історія Орфея, роздертого архаїчними поселянками.

Юрій Лейдерман: *«Розум та уява будь-якого поета прагне до народного, але в результаті залишається лише відірвана голова, що пливе невідомо куди, безглуздо пов'язана довгими стрічками національного орнаменту — чи то краваткою, чи то зашморгом».*

Фото: Дар'я Христинюк

Микола Лукін (1987, Одеса) — художник, працює в галузі живопису, графіки та об'єктів. Народився, живе та працює в Одесі. Навчався в Одеському художньому училищі, там зараз і викладає. У своїй художній практиці акумулює рефлексії історичних процесів та катаклізмів через інтимні переживання окремої людини, — найчастіше це втілюється в метафоричних візуальних образах. Центральне місце посідає людина, її парадоксальні внутрішні імпульси й екзистенційні переживання.

«Російська шкатулка», 2022

Акрил, папір

Надано художником. Робота експонується вперше

Серія портретів — диких, уродливих, страшних. Створена в перші місяці повномасштабного вторгнення, коли на Одесу насувалась навала та небезпека — і з води, і з суші —, а художник працював в майстерні над своїми мареннями, снами та уявленнями про неувяне. Про те, як може виглядати людина, яка уособлює в собі тупу силу та жагу до насильства. Людина, яка має потяг до нападу та агресії, завжди є потворною.

Портрети писались як живопис, але як «швидкий живопис» — акрилом та на папері.

Микола Лукін: *«Ця серія - щось середнє між параноєю та терапією. Я не знаю, чи треба це треба колись виставляти, і як».*

Фото: Дар'я Христинюк

Олег Лучезарний (1969, Запоріжжя) — художник-автодидакт, працює з аквареллю. В 2021 році переїхав з Запоріжжя до Франківська.

Центральним образом в його практиці є місто — місто, яке поглинає людей та вони стають майже непомітними. Ще центральнішим — природа, яка поглинає місто. Навіть такий промисловий велетень, як Запоріжжя, губиться в гущі дерев та води, стає непомітним та майже неіснуючим.

Серія робіт без назви, 2020-2021

Папір, акварель

Надано художником. Серія експонується вперше.

Запоріжжя в роботах Лучезарного — ніби зі сну. З повторюваного сну, деталей якого не запам'ятовуєш, лише загальне враження. Мирне місто, звичайне місто, місто, в якому є достатньо як сірого, так і зеленого. Нудне місто, де не відбувається нічого нового. Зараз це згадується як сон, в який хотілось би повернутись.

Фото: Тарас Теліщак

Ярема Малащук та Роман Хімей (1993 та 1992, Коломия) — мистецький тандем. Відео художники, режисери та куратори, які народились в Коломиї та живуть і працюють в Києві. Обидва навчалися в КНУ театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. Нагороджені Головною премією в галузі сучасного мистецтва ПінчукАртЦентр Прайз 2020 році за відеоінсталяцію «Пряма Трансляція». Автори повнометражного неігрового фільмом «Зарваниця» (2020). Учасники мистецької групи Прикарпатський театр, яка брала участь в Венеційській архітектурній Бієнале 2023.

«Вид на тимчасово окупований берег Херсонської області», 2023
Відео

Надано художниками.

Спокійна, навіть споглядальна інсталяція, яка навіює тривогу. Це — той самий «новий український пейзаж», в якому вже немає місця пасторальності та замилюванню та в якому за (майже) нерухомою картинкою криється небезпека.

Фото: Тарас Теліщак

В'ячеслав Машницький (1964, Херсон) — художник, відеоартист, автор інсталяцій, куратор. Навчався в Одеському художньому училищі. У 2004 році відкрив приватний Музей сучасного мистецтва. В 2005 році заснував благодійний фонд імені Поліни Райко, де займався підтримкою локальних ініціатив. Зник зі своєї дачі біля Херсону в жовтні 2022 року — під час російської окупації та менше, ніж за місяць до звільнення міста.

«Розшук», 1995
Відео

Надано Семеном та Ріною Храмцовими

Фото: Юрій Бакай

**«Я би хотів зробити видимим те, що
невидиме», 2022 (справа)
Відео**

Надано Семеном та Ріною Храмцовими

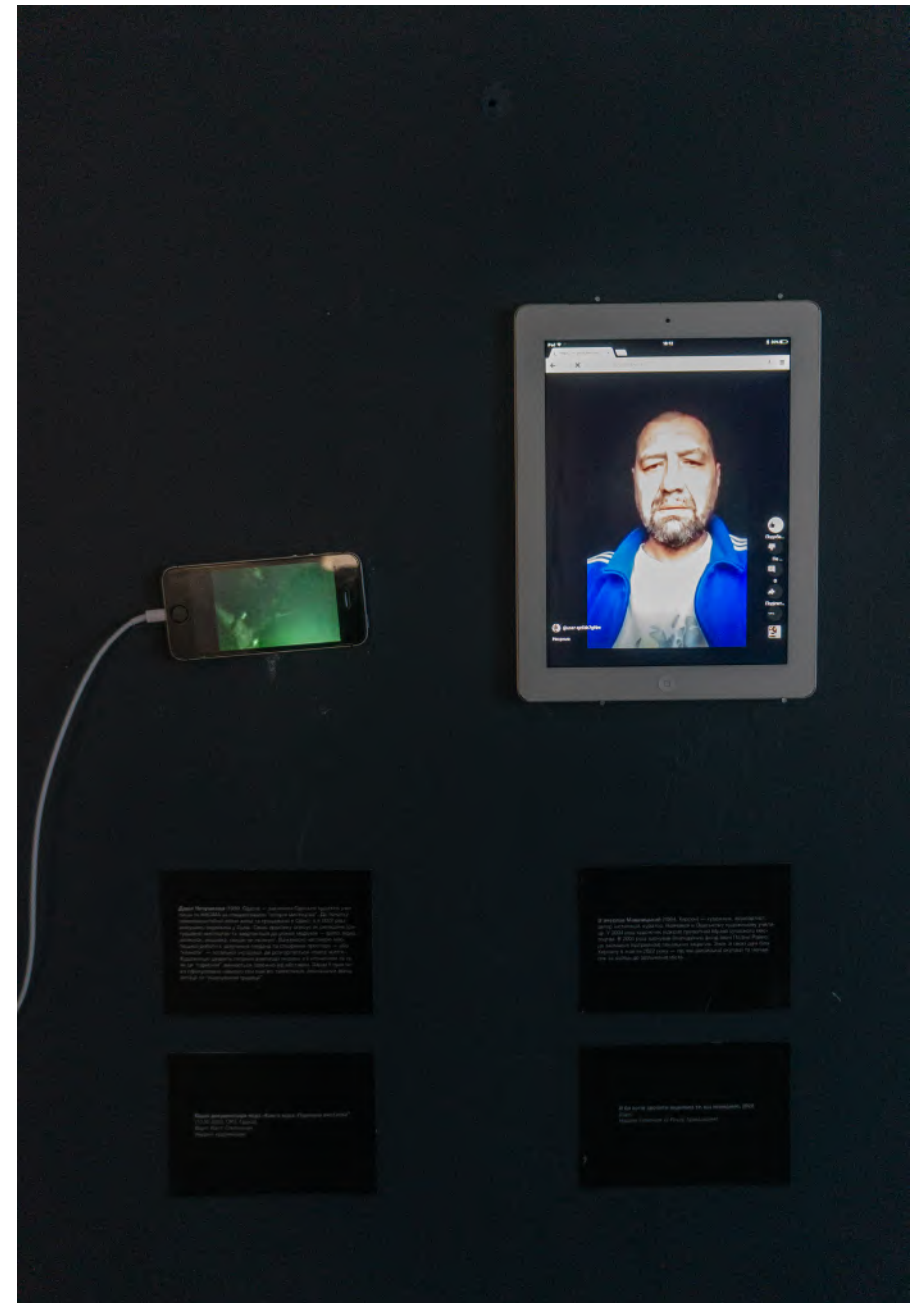

Фото : Юрій Бакай

Сергій Мельниченко (1991, Миколаїв) — фотограф, засновник Школи молоді Миколаївської фотографія МҮРН. Член Української фотографічної альтернатива (УРНА). Лауреат українських та міжнародних конкурсів, зокрема «Leica Oskar Barnack Award Newcomer» у 2017 році (Берлін), «Фотограф року» у 2012, 2013 та 2016 (Київ), «Золота камера» у 2012 році (Київ). З 2022 року переїхав з родиною в Івано-Франківськ. Неодноразово нагороджений за волонтерську діяльність для ЗСУ.

Миколаївська серія без назви,
2009 (ліворуч)
Аналогове фото

Надано художником.

Фото: Тарас Теліщак

Олександр Населенко (1992, Одеса) — художник, який працює переважно з фотографією та текстом на теми візуальної антропології, психогеографії. Фокусується на дослідженні лімінальності і хонтологічності просторів приватної пам'яті. За освітою журналіст, зараз працює місцевим продюсером для європейських та американських ЗМІ, висвітлюючи події, пов'язані з російським вторгненням в Україну. Перша персональна виставка «Світло та Слід» відбулась у червні 2021 року в експериментальному центрі Музеон в Одесі.

Колапс, 2020

Фотографія, цифровий друк, дібонд

Надано художником. Виробництво за підтримки Асортиментної кімнати.

Фото: Тарас Теліщак

«Бузковий парк в Херсоні», 2022
Аналогове фото, цифровий друк, текст

Надано художником. Робота експонується вперше. Виробництво за підтримки Асортиментної кімнати.

Хлопчик Спартак в селі під Херсоном запитує мене як англійською буде машина. Я кажу кар, як ворона робить. Він ніяковіє, відводить мене в сторону аби сказати, що циганською кар означає хуй. Він каже також, що народився в Росії, в Криму, йому 10 років. Я відповідаю, що по факту він точно народився в Україні, бо Крим ще тоді не віджали, він запитує - коли Крим відіжмуть назад? Біля нас крутиться дворняга з шерстю що виглядає як мокра щітка з кінського волосу. Спартак каже що її звати Ріта. Ріта танцює свій дивний танець затравленої тварини, яку зсередини розпирає жага до ласки і випадкової ніжності посеред розірваної війною буденності.

Я кажу Спартаку вчи англійську, це важливо, це змінить твоє життя. Ігор допомагає встановити йому на телефон Дуолінго. Спартак знає, яка відстань від Херсона до Краснодару і показує куди зранку прилетіла російська ракета. Через декілька годин в мене закипає в горлі. Я слухаю Костю, що розповідає про перші дні оборони Херсону, про те який бузок завжди цвів у Бузковому парку в травні, про те як вивернуті назовні тіла тероборонівців дві доби лежали посеред цього парку після того як були оточені з двох сторін БТРами і розстріляні 32-м калібром.

Я згадую як крізь неосвітлене надвечірнє місто ходив до репетитора англійської, вона розповідала мені про Оксфорд, і ми читали книжку про пригоди хлопчика Джима і його сім'ї. 22 роки потому я перекладаю Корі те, як полонених хлопців гвалтували резиновими кийками в ізоляторі під час допитів. Костя бере мою руку і несподівано пхає собі в рот. Дивись! В мене від стресу зуб почав рости в 51 рік. Я їх всіх перегризу. Він сміється і за дві хвилини знову плаче. Нещодавно йому наснилося що він знову в полоні.

Фото : Юрій Бакай

Юрій Пікуль (1983, Київ) — живописець, учасник групи «Зелений паркан» та МММ. Навчався в НАОМА, навчання самостійно перервав. Створював роботи в неокубістичному жанрі, захоплювався американським мінімалізмом, потім розробив математичну основу малюнку - створював полотна, де геометрія та лінійні структури підпорядковувалися правилам комбінаторики. Працює з «немодним» реалістичним живописом та зосереджує художній погляд на буденних ситуаціях та непомітних людях, аскетично та послідовно відводячи індивідуальність художника на задній план. Працює з темами ескапізму, втечі та темою втраченого дому через образи архітектури та її руїн.

«Чорнобровці», 2023

Олія, полотно

З приватної колекції. Робота експонується вперше.

Робота була створена весною 2023-го року — на фоні загальної тривожності щодо можливості підриву росіянами Запорізької атомної станції, художник створює велике живописне полотно, де точка болю виглядає як точка спокою — сонячно, чисто, замріяно.

Фото: Тарас Теліщак

Ксеня Погребенник (1994, Херсон) — мультидисциплінарна художниця, співзасновниця художньої спільноти Memory Lab Ukraine. Більше 20 років мешкала в Іспанії, де закінчила навчання в сфері сучасного, перформативного та технологічного мистецтва, поєднаного з дослідженням тіла. З початком повномасштабного вторгнення переїхала в Івано-Франківськ. Працює з персональним архівом. Територія, тіло та афекти — це її постійний стан мистецького пошуку та діалогу між дисциплінами.

«по нѐм ти будеш помнить прошлоє, пока», 2023
Фотографія, скульптура, листи з особистого архіву

Надано художницею. Робота експонується вперше. Виробництво за підтримки Асортиментної кімнати.

«Поки я маю питання, але не маю відповідей, я писатиму далі». Але якщо можливість слова була втрачена? Двадцять два роки тому художниця покинула своє рідне місто — Херсон. Це історія про еміграцію в 2000-их. Впродовж року друзі писали їй листи, на які вона ніколи не відповіла. Тому що еміграція дає свої тріщини.

Художниця зберігала ті листи всі 22 роки — в пошуках відповіді. В очікуванні появи тих слів які ніяк не доходять до діла. «Я маю старі адреси, номери телефонів. І все таки, не знаходжу тих слів, бо питань у мене стає ще більше,» — каже вона.

Як відповісти тим дітям, яким зараз за 30? Друзям, які вже наче і ні, які проживають війну, окупацію, болото. Знову питання. Знову тріщина.

«По нѐм ти будеш помнить прошлоє, пока» - це побажання закладене в суржиковому реченні дитини. Також, це спроба художниці надати відповідь, заглибитись всередину тріщини наповненої спогадами, вологостями, мріями.

Фото: Тарас Теліщак

Анна Потьомкіна (1996, Миколаїв) — народилась у Миколаєві, вивчала історію та теорію мистецтва у Львівській академії мистецтв та у Познанському університеті мистецтв, живе та працює в Івано-Франківську. Як художниця працює з відео, тілесними й перформативними практиками та текстом. Анну цікавить питання колективної та особистої пам'яті, що розміщується і лишається у тілі, співвідношення тіла та ландшафту, а також феномен периферії з його соціокультурними проявами.

«Головне свято», 2023

Відео, особистий архів

Надано художницею. Робота експонується вперше.

Відео документує досить інтимний процес, коли миколаївська родина, яка мусила покинути свою квартиру зимою 2022 року та тимчасово переїхати в Івано-Франківськ, вперше повертається додому, аби відсвяткувати новий рік. Камера вхоплює процес прибирання, який триває кілька днів заради святкування однієї ночі, та випадкові фрази: про надію на звільнення інших південних міст та про новорічні прикраси, які залишились висіти після святкування нового 2022-го року.

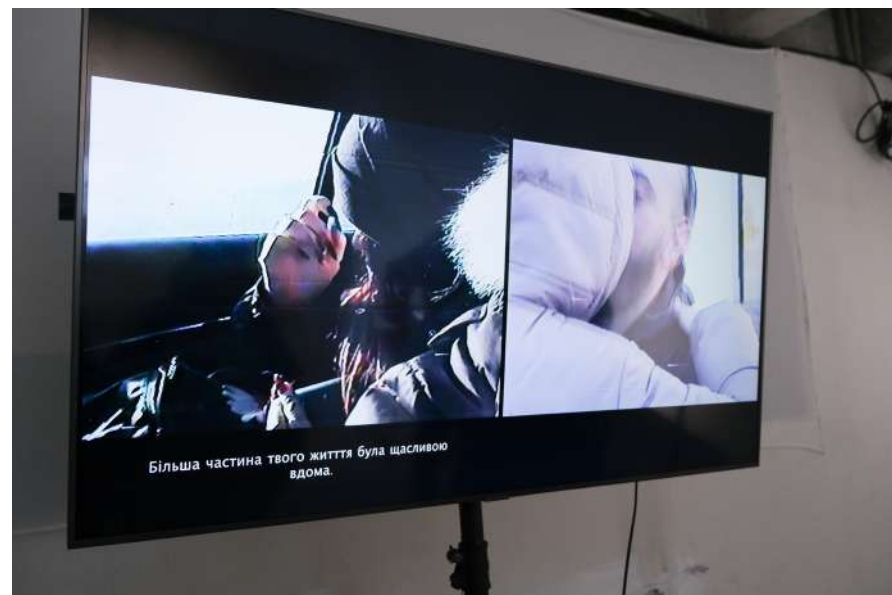

Фото : Дар'я Христинюк

Ріна Храмцова (1989, Херсон) — тату-художниця та художниця, перший індивідуальний проект реалізувала з МСМХ (Музей Сучасного Мистецтва. Херсон), там же дебютувала з кураторською виставкою. Працює з живописом, інсталяцією, фото та колажем.

**Проект живописних робіт «Плавні»,
2023**

Полотно, олія

Надано художницею

Остаточна кількість робіт ще не визначена. Кожна наступна перетікає в іншу, утворюючи циклічність і замкнутість. Все інше на холсті втрачає сенс для існування, лише безкінечна лінія горизонту — плавні, що тягнуться ніби не змінюючись, фокусують очі настільки, що краєвид через свою скажену динаміку стає ніби статичними. Однак немає жодного клаптика, який би повторився. І серед цієї умиротворюючої краси лунають вибухи, горять плавні, чорний дим коврою покриває небо. «Серія є наміром мінімального впливу матеріала на холст. З острахом втручаюсь маслом в білий бездоганний простір холста — як війна вписалась в цей непорушний, в бездоганну красу і спокій плавнів».

Фото : Тарас Теліщак

Даша Чечушкова (1999, Одеса) — закінчила Одеське художнє училище та НАОМА за спеціалізацією «історія мистецтва». До початку повномасштабної війни жила та працювала в Одесі, а в 2022 році вимушено переїхала у Львів. Свою практику описує як реляційне (ситуаційне) мистецтво та звертається до різних медіумів - фото, відео, малюнок, вишивка, поезія чи хепенінг. Важливою частиною мистецької роботи є залучення глядача та створення простору — або «кімнати» — тотальної інсталяції, де розгортається «театр життя». Художницю цікавить питання взаємодії людини з її оточенням та те, як ця «гармонія» змінюється залежно від обставин. Зараз її практика сфокусована навколо тем пам'яті, пам'ятників, лімінальних явищ, імітації та «вшанування традиції».

«скорботні прибоєм», 2023

Акварель, ручка, олівець

Надано художницею. Робота експонується вперше

Лінія берега мертвого моря, яка складається з 9 фрагментів та була створена художницею після її приїзду в Одесу в червні 2023 року — на похорон бабусі та після підриву Каховської ГЕС.

Море змішалось з річкою
Винесло запах розкладання, смерті
та трауру
На морі тільки море тепер точно не
хвилювалось
Море завмерло, а разом з ним і ти
Everybody will perish (кожний одубеніє)
«шлявшиєся» перетворились у «скор-
ботні прибоєм»

«не хочу в сиру земельку,
не хочу в сиру земельку,
не хочу в сиру земельку»

Назва: відсилка до статті Юрія Лейдермана «Шлявшиєся прибоєм»

Фото : Юрій Бакай

**Відео документація події «Книга
вода. Підводна виставка»** (ліворуч)
(10.09.2020, СРЗ, Одеса)
Відео Насті Снопільник

Надано художницею

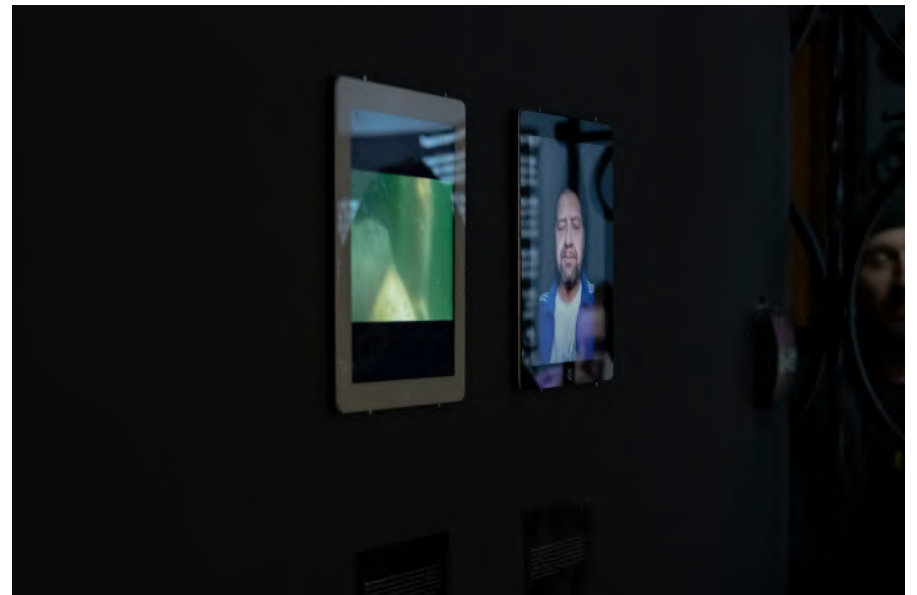

Фото : Тарас Теліщак

Мітя ФЕНЕЧКІН (1988) — художник та ілюстратор, переважно займається графікою та поезією. Народився в Томській області, в дванадцять років з мамою переїхав до Миколаєва. Вивчав дизайн у Національному університеті кораблебудування у Миколаєві. Жив у Миколаєві та Харкові, а останні роки живе та працює в Одесі. Автор артбуків «Вранье» та «здесь». Спільно з Олегом Кадановим створив артбук «Не я, а той». Автор ілюстрацій для каверів альбомів багатьох сучасних українських музикантів.

Кирило АХТИМОВИЧ (1987) — фотограф, візуальний артист. Публікується в друкованих та цифрових виданнях про фотографію. Автор обкладинки для поетичної збірки «Сонце на рейді» Олега Дороша. Створює індивідуальну творчу фотографію та цифрові колажі. Його художній метод — фотографічний потік та «мистецтво, яке не знає, що було раніше і буде потім». З лютого 2022 року служить в ЗСУ.

«Миколаївський залізничний вокзал». Частина перша з серії DuoMykoProject (2021, в процесі)
Фотографія, графіка

Надано художниками

Цей проєкт присвячений Миколаєву, юності у ньому та пам'яті про нього. Серія була задумана як діалог двох митців - про минуле та майбутнє міста, про знакові для них місця у ньому, а також про їх відчуття себе у Миколаєві на різних етапах свого життя — та була розпочата до повномасштабної війни. З початку 2022 митці не повертались для роботи над проєктом.

Мітя Фенечкін: *«Я прожив у Миколаєві 12 років, з 2000 до 2012. І це місто назавжди залишило по собі важливі та сакральні для місця, які я малюю в рамках цього проєкту. Будь-який текст, який я намагаюсь додати до ілюстра-*

Фото : Юрій Бакай

цій, може бути схожий на ностальгічні хитання хвилями пам'яті. Але це не так. Мені не властива ностальгія, це — руйнівне почуття. У малюнках я просто намагаюсь визначити знакове місце для певного періоду життя в Миколаєві — і зафіксувати його».

Кирило Ахтимович: *«Не повертайся!» Єдине, що я можу сказати тим, хто полишає Миколаїв в пошуках кращої можливості для самореалізації. У Миколаєві не прийнято відкрито говорити, що місто депресивне. Лише як про небіжчика — добре або нічого, окрім правди. Без вас Миколаїв багато втрачає, але він на вас і не заслуговує».*

Сана Шахмурадова (1996, Одеса) — художниця, народилася в Одесі, значна частина її дитинства пройшла в селі на Поділлі. У 2014 році емігрувала до Торонто, де отримала ступінь бакалавра мистецтв з психології. Займаючись графікою на постійній основі, згодом вирішила звернутися до живопису. У 2020 році переїхала до Києва, де зараз живе і працює.

Як художниця переважно працює з графікою та живописом, шукаючи малодосліджене коріння свого походження, часто інтуїтивним шляхом. Її нинішня робота присвячена репрезентації війни в Україні.

«Від Пересипу до Куяльнику та Хаджибею», 2023
Полотно, олія

Надано художницею. Робота експонується вперше

Ця робота — із серії про ту історію Одеси, яка не записувалась та не вивчалась. Зокрема, про видобування вапняку у маргіналізованій частині міста, де зростала художниця. Згодом місто було майже повністю побудоване з цього матеріалу.

Сана Шахмурадова:

«Ліворуч - лиман.

Прямо - лиман.

Праворуч - море.

Але за напівживими заводами їх не видно. Їх не видно, поки їдеш дорогою з «города» на «поскот». Вапняк хоч і вимивається швидко, але може зберегти у собі мушлі віком шість мільйонів років. Кожна дірочка ховатиме нерозказану особисту історію мешканця вапнякової печери - ходи всередині неї вели туди, де можна було добути вапняк, з якого будували той самий «город».

Мені сниться море або лиман. Я не можу в нього зайти. Мені сняться нескінченні ходи, перехідні кімнати та коридори. А за ними - море».

Фото : Тарас Теліщак

Леонід Яворський (1925-1989) — художник-живописець. Навчався в Одеському художньому училищі та Ризькій академії мистецтв. Починаючи з п'ятдесятих років року жив та працював у товаристві художників Запоріжжя. У парі з дружиною — художницею Єлизаветою Мироною — оформив ресторан «Козачий дозор» в Запоріжжі та ресторан «Курені» в Києві. З 1966 року був членом Спілки художників СРСР, але у відповідних довідниках та спеціальних виданнях його ім'я майже не згадується. Існує думка, що це могло бути пов'язане з тим, що він вбирався у вишиванку, розмовляв українською та писав твори на козацьку тематику.

«Дніпрогес», 1976

Полотно, олія

Дякуємо Тарасу Лагойді за надання роботи для виставки.

Про що ми думаємо, коли дивимось на цю роботу?

Про ландшафт, який нині осушений та вже не є (та не буде) таким, як на картині? Про Дніпровські пороги, які були затоплені через будівництво греблі на Дніпрогес? Про пам'ять про минуле та пам'ять про теперішнє, яка вимагає одночасності різних оптик та різних емпатій?

Про пейзаж, який в радянські часи був одним з небагатьох допустимих жанрів для художників, а нині перекочував до сфери політичного мистецтва? Про пейзаж, який вже не стільки про краєвид, скільки про умови його існування? Про пейзаж як про запрошення до вдивляння в прості об'єкти заради освоєння місця та створення нового образу дому?

Фото : Тарас Теліщак

до чого сниться вода?: Каталог виставки: Асортиментна кімната; Івано-Франківськ, 2024. — 76 с.

Художники та художниці

Маргарита Болгар
Катя Бучацька
Стас Волязловський та Семен Храмцов
Василь Дмитрик
Орест Заборський
Єва Кафідова
Ута Кільтер
Олена Курзель
Юрій Лейдерман
Микола Лукін
Олег Лучезарний
Ярема Малащук та Роман Хімей
В'ячеслав Машницький
Сергій Мельниченко
Олександр Населенко
Юрій Пікуль
Ксеня Погребенник
Анна Потьомкіна
Мітя Фенечкін та Кирило Ахтимович
Ріна Храмцова
Даша Чечушкова
Сана Шахмурадова
Леонід Яворський

Кураторка

Альона Каравай

Продакшн

Марина Валова, Марія Фернюк

Комунікація та піар

Анастасія Кузьменко, Анастасія Калита,
Вікторія Видиборець

Подяка Анні Потьомкіній за поради
та підтримку.

Тексти: Альона Каравай, Анна Алієва

Упорядниця та координаторка публікації
Марта Савіцька

Дизайн та верстка:

Ярослава Ковальчук

Виставка відбулася в межах проєкту «Cultural Bridges: support of cultural figures from Southern regions of Ukraine», який втілила Інша Освіта за підтримки проєкту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Зміцнення громадської довіри в Україні» (USCBİ). У партнерстві з Асортиментною кімнатою, post impreza, Стипендією імені Антонена Арто та Opera aperta.

Ця публікація може не співпадати з поглядами партнерських організацій, які підтримували виставку. Публікація не може бути використана повністю або частково в будь-якому вигляді без письмової згоди авторів.

